Г. КОВАЛЕНКО-КОЛОМАЦЬКИЙ.

ФОТОҐРАФІЇ З ЖИТТЯ НОВОБРАНЦЯ.

I. На словесности.

Висока, простора кімната. По закурених та брудних стінах висять картини та портрети усяких важних осіб: царя, военного міністра, дивізіонного, окружного та иньших військових начальників, повне ймення, фамілію та титул яких повинен знати кожний „справжній царський слуга“. Тут висять також розмальовані на ріжні барви картини, що виображають ознаки офіцерських та ґенеральських ранґ, фляґи усяких держав; далї висять плякати, з яких салдати побирають собі відомости про те, як розбирати рушницю, які вона має назвища то-що. Тут подибуємо також і патріотичного змісту картини, як от „Спасеніе военнаго знамени“, „Бѣгство Наполеона изъ Москвы“, „Геройскій подвигъ рядового Архипа Осипова“ та иньші. А там вправлено в ряму текст „Клятвеннаго обѣщанія“ (присяги), виїмки з военного артикулу; і присягу і оті виїмки кожен новобранець повинен „хоч умерти, а вивчити на память“, як кажуть було старі салдати молодим, що тільки-тільки пригнано їх до служби.

Посеред хати в два ряди стоять голови з головами ліжка, по-під стінами — станки до рушниць, на гаках висить муніція та одіж.

У сей час де-де купками, чоловіка по десять, сидять на ліжках новобранці, а перед ними похожають „дядьки“ — „отдѣленные начальники“, переважно єфрейтори і вчать „словесности“. Старі салдати на площі, на ґімнастичній вправі.

— Ну, Сидорчук, скажи мине, што такоє салдат? — запитує новобранця один із „лекторів“, на ймення Кузьма Петрович, як

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 11:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000571478
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

його повинні взивати новобранці в приватній розмові, а підчас служби, як от зараз, „господин єфрейтор“.

Кузьма Петрович пишно похожав по „авдіторії“, заклавши назад руки та пиндючив ся мов индик, на той час, як слухачі його сиділи тихо, склавши на колїнах руки.

Михайло Сидорчук, до котрого звернув ся отсе Кузьма Петрович, сидів між двох товаришів Омелька Рвачка та Миколи Задьори; сидів він увесь час спокійно, втупивши в підлогу блакитні очи; по них було видко, що Сидорчука гнїтить якась тяжка задума. З себе він був білявий і худий на обличя, постать похилена на перед і цїлком незграбна, а ноги в колїнах зігнуті; по всьому було видко, що се чоловік хоча й молодий на вік, але добре вже напрацьований, що десь має вже і власну сім'ю і власний куток.

Воно й справдї було так. Сидорчук женившись 18-ти год, мав тепер двоє живих дїтий: хлопчика трьох лїт та дївчинку по першому роцї, а двойко вже поховав. Тому що занепадав на груди, йому давано було два відрочення і не брано до служби, але-ж на третьому роцї, коли йому пішов уже 24-ий рік, його взято таки під „червону шапку“.

Сидів він зараз замислений, не звертаючи уваги на те, як „дядько“ ставив ріжні питання його товаришам, а ті часто-густо відповідали не впопад і за те діставали догани від Кузьми Петровича.

Зачувши своє ймення Сидорчук скочив з місця.

— Што? Аб чом эта мечтаїш? Гаварі, што такоє салдат? — повторив Кузьма Петрович, поглядаючи суворо на Сидорчука.

— Салдат это... государя та врагов защитник... — почав було Сидорчук тремтячим голосом. Він нїяк не міг завчити оті воєнні мудрощі, бо в голові йому роїли ся не артикули, а зовсїм щось иньше, а тут ще не може призвичаїтись до сього суворого „дядька“.

— Атставіть! Ду-у-рак! Скольки разов повтаряв тібє булван! „Врагов защи-и-тник“! — перекривив він Сидорчука.

— Рвачко! — звернув ся вже єфрейтор до Сидорчукового сусїди.

— Чого? — відгукнув ся той схопившись.

— От іщо другой мужик! „Чо-го“... Що то необразованость! Говорив вам усьом, що кагда начальник примєром абращаїть ся

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 11:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000571478
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

до вас з вапросом, то ви повинні адвічать на титули: кагда примєром абращаїть ся унтір-ахвіцер, адвічать треба-нада „чіво звольте гаспадін надпрапорчік“, а кагда ахвіцер, примєром сказать, — ваше благородіє, лї ваше високаблагародіє, та іщо должни іміть вид бодрий, маладцаватий, а то што это за салдат? Баба беременная, а нї салдат! — промовив гостро глузуючи Кузьма Петрович, ткнувши Сидорчука в живіт так, що той аж поточив ся.

— Рвачко! — звернув ся знову трохи згодом єфрейтор.

— Чого ізволїте гаспадін яхрейтор? — відгукнув ся жваво Рвачко, що був з себе молодий та жвавий парубяга.

— Так, малацця!... Ну, чіво-ж мальчиш?

— Рад старацця гаспадин яхрейтор!

— То-то-ж! Тольки не калїч званія, не „яхрейтор“, как ти гавариш, а „єфрейтор“! — виправив „начальник“.

— Ну, Рвачко, скажи вот этаму хахлу, хто такой салдат? — І він мотнув головою в напрямі Сидорчука, що все ще стояв втупивши в одну точку замислені очи.

— Салдат єсть слуга царя... — почав було жваво Рвачко, але його перебив Кузьма Петрович:

— Йому, йому гаварі, а нє минє, я і без тібя знаю, хто такой салдат?

— Салдат єсть слуга царя і отечества, защитник його од врагов унєшнїх і унутрішнїх! — одірвав Рвачко Сидорчукови, поглядаючи одним оком на „начальника“.

— Малацця! Садись! Слихав? — звернув ся „лєктор“ знов до Сидорчука. — Ну, тіпер гаварі далї Сидорчук: хто такії враги унутрішнї?

— Не памятаю, господин яхрейтор! — відповів Сидорчук.

— „Не памята-а-ю“... Тобі памятного нада, я віжу! Рвачко, дай-но йому памятного!

— Чіво ізволїте, господин яхрейтор?

— Памятного, гавару, дай Сидорчукові! Скубни його харашенько за чуба, бо вон віш і шелєвюру сібє аставіл!

Рвачко глянув на товариша, всьміхнув ся, але рука не здіймалась із початку зробити те, що наказував йому єфрейтор; далї угледївши суворий погляд „начальника“, простяг руку до Сидорчукової голови і поскуб злегка. Решта новобранців зареготалась.

— Он як ти скубйош! Стрівай, хлопче, у нас брат не так! Ану ти, Сидорчук, скубни Рвачка, покажи йому, как слєд було тібя скубти!

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 11:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000571478
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Сидорчук вагав ся. Йому було ніяково.

— Отже маніжиш ся! Кому я кажу? — гримнув на нього вчитель, перейшовши зовсім на народню мову.

— Дозвольте не робить того, господин яхрейтор! — забалакав стиха Сидорчук.

— Без разгавору! Перед ким эта ти губу разпустив? Ач, хлюст! Сповняй, што гавару тібє, та за вухо скуби!

Сидорчук мусів простягати руку до Рвачкового вуха та скубти його з огидою.

А Кузьма Петрович похожав тим часом перед новобранцями, задоволений зі своєї спритности. Він сам зазнав колись солодощів від тої словесности, бо був такий самий мугир, як і Сидорчук та иньші, що підпали під його владу. Знов же він уважав, що коли з його поневірялись, то се значить найліпший педаґоґічний спосіб і він мусить уживати його.

Далї Кузьма Петрович зупинив ся перед Сидорчуком, розставив кроквою ноги, як се робить звичайно фельдфебель Охрім Степанович, якого він старав ся наслїдувати, і похитуючись назад та на перед спитав:

— Ну, а скажи ти минє сїчас, Сидорчук, што такоє знамя?

Сидорчук поглянув з початку на його, далї на стелю, ніби шукаючи там відповіди на сей запит, а далї почав:

— Знання это коруга...

— Та не знання! Ідіот! А знамя! Зна-а-а-мя... зна-а-мя! — промовляв Кузьма Петрович, піймавши Сидорчука за носа та сїпаючи за його так, що Сидорчук і на місцї не встояв.

— І што минє дєлать із такими ідійотами!...

Се слово Кузьма Петрович перейняв від ротнього командира, воно йому дуже сподобалось і він його вживав раз-у-раз.

— Зна-а-мя э-э-то коруго-о-ов...

— Під которою збирають ся усї христолюбивії воїни... — схопившись з місця почав проказувати далї другий Сидорчуків сусїда Микола Задьора, що увесь час йорзав на місцї і все поривав ся відповісти за Сидорчука. Задьора був трохи письменний і через те скоро вивчив дещо і тепер йому хотїлось похвалити ся перед „дядьком“, втерти йому носа, але той знарошна не запитував його, бо знав, що там його педаґоґія нї до чого. Але зараз, учувши Задьору, він з початку здивував ся сьміливости того, а далї розлютив ся.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 11:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000571478
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

— А тібя хто спрашіваїть? Адвічай, хто тібя спрашіваїть? Как ти смєл перебивать начальника? Ич, хлюст! Карцера хочеш?

Тут знову почалась скубка, знову реготались запобігаючим сьміхом останні новобранці, знову Кузьма Петрович наказував Сидорчукови проказати за ним „що такеє знамя“, але сердешний Сидорчук, як не силкував ся проказати оті немудрі слова зараз за своїм „професором“ — ніяк не міг. І що не більш напосідав на його Кузьма Петрович, то все більш глупів Сидорчук. Він вирячав очи, лупав ними, пітнів; думка-ж його літала десь на селї, коло рідної хати, де зісталась молода жінка з двома дітьми та старі батько-мати з недолужним меншим сином, майже нездатним до праці.

Часами Сидорчукове лице ставало таке розумне, на йому, здавалось, можна було читати отакі думки: „За яку провину мене мучать? На що менї оті артикули? Я-ж хлїбороб, люблю свою землю, маю сім'ю, і покинув її та хазяйство для того, щоб морочити собі голову отими мудрими словами. Я-ж їх хоч убий не розумію. А хоч і повивчу, то знов забуду, тільки повернусь до дому, бо моє діло тільки коло землї!“

А Кузьма Петрович коренив його ріжними салдатськими термінами, але Сидорчук, здавалось, нічого того не чув, він цїлком потонув у своїх гадках, і певно довго-б отак він стояв зі своїми невеселими думами, коли-б „лєктор“ не втомив ся коренити його на ріжні йменння та не гаркнув сплюнувши: „Садись!“

— На ґімнастику! Виходь на ґімнастику! — розляг ся по казармі голос чергового, що по наказу старших загадував виходити на двір.

Новобранцї посхоплювались із місць, закашлали, зашмаркали і злучившись в одну лаву посунули з хати, штовхаючи один одного.

Вийшов і Михайло Сидорчук.

II. На ґімнастицї.

На площі перед величезною, незграбною, двоповерховою каменицею, в якій стояв піхотний полк, восьма рота відбуває ґімнастичні вправи. День хоча й зимовий, але теплий, снїгу немає. Салдати стоять уставлені в ряд, розбиті на виділи і біля кожної купки виділовий унтер-офіцер.

Поміж „бравих салдатів“ помітно незграбні поодинокі фіґури: се новобранцї, що тільки вступили до служби, і не встигли ще

Generated on 2015-07-05 11:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000571478
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN

набратись „бравого“ вигляду, як не встигли і впасти морально. Перед одним таким рядком похожає виділовий, придивляючись до кожного салдата з „молодих“ та виправляючи таких, що не по його стоять. Переглянувши нарешті усю „шеренгу“ він скомандував:

— Смирно-о! Рівняйсь!

Під сю команду салдати повинні були рівнятись, повернувши голови на ліво, ставати в-рівень з четвертим чоловіком, так щоб було видко груди четвертого чоловіка, як навчав виділовий.

Отже стали „смирно“ усі разом, але-ж голови не всі враз повернули, — якась спізнилась і повернула ся на ліво вже тоді, як усі були повернуті і стояли тихо.

— Гей ти! Чортова мацапура! Гав ловиш? Чи заснув? Може збудить тібя? Минє брат не довго! Атставіть! — гаркнув виділовий.

Усі голови стали рівно, але одна знов спізнилась, і се була голова пічия, як Сидорчукова. Унтер-офіцер розлютив ся, певно-б він зараз вчинив розправу, певно-б Сидорчукова щока зазнала доброго ляпаса, як би сьому „справжньому царському слузї“ не запав добре у тямки наказ окружнього, що починав ся словами: „Въ нѣкоторыхъ частяхъ дерутся; предлагаю охотникамъ до кулачной расправы познакомиться...“ і т. и. Сей наказ ротний командир читав тоді усім начальникам зібравши їх і надто наказував узяти його під розвагу сьому виділовому, що визначав ся лютістю.

— Добре йому сидючи там у Київі видавати усякі накази, се й я зумів би зробити! — подумав тоді виділовий. — А що його зробиш иньшому йолопу? Його тільки й дошкулиш бійкою!

— Смирно-о! — знов залунав голос виділового, і він не звертаючи вже пильної уваги на те, що шеренга стоїть не так уже ідеально рівно, почав командувати ґімнастичні вправи; але щож то за рахуба була сердешньому Сидорчукови, коли виділовий заставляв його виробляти усякі ґімнастичні вправи!...

Ось виділовий командує: — Витя-я-ягуванє пра-а-вої ноги в зад і на перед, ра-а-а-аз! — А Сидорчук замісь правої ноги витягує ліву, він байдужий до команди виділового, бо його уява перейнята иньшим, вона йому знову малює рідне слово, пригадуєть ся жінчине та материне голосіння, коли виряжали його на службу та синове белькотаннє, що повторяв у слід матери: — Тату, не кидай нас!

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 11:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000571478
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Виділовий лютував, казив ся, він кільки раз зближав ся до Сидорчука, і памятаючи наказ не битись, брав його за плечі, а колїном напирав у живіт, нїби вирівнював Сидорчукови стана; або коли сей витягував ногу, виділовий спиняв команду, підходив до Сидорчука, брав його за передок чобота і силоміць нахиляв стопу до низу; про присїданнє навспинячки, лазїння по драбинї, перекиданнє на трапецї нема що й казати, що то за кара божа була для Сидорчука... Тут виділовий давав повну волю своїй лайцї і коренив Сидорчука і в батька і в матїр...

Була вже дванацята година з раня. Усї салдати і їх начальники сподївались, коли сурмач засурмить на обід і через те ґімнастичні вправи відбувались аби-як. Виділовий поглядував раз-у-раз на годинника, що висїв у нього на ланцюжку (сей годинник здобув він за „отличную стрѣльбу“ і тепер пишав ся ним виймаючи що чверть години). Йому обридло вже вовтузитись із сїєю „мужвою необразованою“ тай їсти захотїлось.

Аж ось настала жадана хвилина: сурмач заграв на обід. Усї виділові подали команду: „Вільно! Розійдись!“ Салдати шаснули стрімголов до казарми, брали там „баки“ і вискакуючи один по однім із казарми, з жартами та вйоканнєм неслись до кухнї.

III. По обідї й до ночи.

Сидорчукови не йшла в пельку страва. Шматок сухого хлїба з сирівцем, але власного хлїба, у себе на селї йому здавав ся смашнїйшим за отсей „казьонний“ борщ з порцією в пів фунта мяса та гречаною кашою з салом, „бо тож хоч сухий хлїб та вільний, а се під'яремний!“ — думав собі Сидорчук.

По обідї якийсь час призначав ся на спочивок, а там знову черговий ходив по казармі та будив людий, знову збирались на „словесність“, а далї виходили на муштру.

Сидорчук мовчки пив гірку та сподївав ся, коли то настане ніч-мати і йому вільно буде віддатись своїм власним почуттям та марінням про рідних йому людий, що залишив він їх аж на чотири роки! Тілько в ночи й міг він зазнати відради, вона єдина була йому щира розважниця.

Після муштри, над вечір, люди вечеряли, а там далї фельдфебель, що служив уже „на вторительной“, збираючись чай пити — він жив собі в окремій кімнатї, паном, — наказав черговому „витонити людий на песню“.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 11:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000571478
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Незабаром по казармі розляг ся вигук чергового: „Виходь на песню!“, і кожен „защитник отечества“, чи хотів він співати чи ні, мусів виходити на двір та ставати в около.

Вийшов і Сидорчук; він теж став до кола між купкою новобранців. Салдати співали своїх улюблених пісень: „Салавей, салавей, тьох-тьох-тьох!“, „Сашенька - Машенька“, „Крутицця - вертицця шар галубой“, а то ще й „модних“ співали: „Накину плащ в гитарой под полою“, „Гандальор маладой“ та иньші.

А Сидорчук стояв з пахмареним лицем у якійхсь задумі. Він не розумів тих пісень, як не розуміли їх і самі співаки. Сї пісні здавались Сидорчукови брудними, вони нагадували йому почасти рідне село, там теж парубоцтво та дівчата понаносили усяких пісень то з сахарень, то вугляних копальнів, але-ж Сидорчук, не ходивши ніколи на оті заробітки не любив і тих пісень, він бридив ся ними і завше уникав того парубоцтва, що тиняючись по всїх усюдах, по всяких там фабриках та заводах, поверталось до дому та заводило усякі моди.

Жив Сидорчук до 18 год знаючи тільки свій двір та двох-трьох синів батьків порядних; з нього та товаришів його сьміялись, глузували шахтарі, взивали їх ченцями, але вони не вважали на те і „вели свою лінію“. 18 год Сидорчук побрав ся з такою ж як і сам хазяйською дочкою, у якої батько-мати хоч і не належали до заможних господарів, а иноді й нужди зазнавали, але всеж не хотіли посилати своєї дитини Бог зна куди, на видиму спокусу.

Ганна, Сидорчукова жінка, була роботяща, працьовита господарка і любила без міри свого чоловіка за його тиху вдачу та любязне поводження з нею. Пять год прожили вони без ніякої пригоди; коли прийшла черга Михайлови іти у рекрути, похвилювалась Ганна в-досталь, а потім як дали йому одно відрочення та друге, вона цілком була заспокоїлась думаючи: „Годі вже турбуватись, певно Михайла не візьмуть у Москалї!“ Аж ось на третьому році така несподіванка... Що то, Господи, голосила сердешна Ганнуся, виряжаючи свого любого чоловіка наче на смерть! А він її все вмовляв, прохав не плакати, не журитись, обіцяв повернутись скоро...

Згадав Сидорчук стоячи отут і про те, що ось незабаром настануть Різдвяні сьвята, а його не буде дома, він далеко буде від своєї Ганнусї та діток, чотири роки він не буде з ними... Туга, невимовна туга та печаль тисне серце Сидорчукови, груди

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 11:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000571478
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

мов камінем навалило, але він стоїть, бо нема йому волї вийти звідси, аби зістатись на самотї та дати волю свому чулому серцю. Стоїть він, не бачить і не чує, як веселять ся старі салдати, як вигадують усячину, а решта новобранців згуртувались та стежать кожен рух завзятих гуляк.

Аж ось спадає Сидорчукови на думку ще нове, страшне питання: — Що станеть ся, — думає він, — з його родиною, як умре без нього старий уже батько?... Хто буде тодї упадати за хазяйством? Брат хоровитий, яка з його праця?... Щож то станеть ся з Ганусею, з матїрю?... Я втїчу тодї, — думає Сидорчук, — я жадного дня не лишусь тут... Тай на що я тут? Щоб знущались тільки?... Втїчу... А впіймають?! Штрафна книга... А та книга така річ, що як запишуть в неї кого, то й під різки положуть...

А співи та танцї тяглись тай тяглись аж до девятої години, поки барабанний бій не подав повістку на перекличку; тодї пісня враз урвалась і за якусь хвилину уся рота стояла вже уставлена „на повѣркѣ“.

Фельдфебель викликав кожного по реєстру, салдати відкликались, зачувши свої ймення. Перелїчивши усїх і довідавшись, що всї в зборі, з винятком тих, що десь в „нарядї“ — чи то по караулу, чи в пекарнї, а то в шпиталї лежить який хорий, — фельдфебель наказав черговому командувати „на молитву“.

Черговий відкашлав і скомандував: — На молитву, шапки до-о-лой!

Усї салдати поскидали шапки і в повітрі залунали з початку поодинокі голоси, а далї одностайний спів в унїсон: „Отче наш“, „Спаси Господи люди твоя“.

Нарештї барабанщик вибив відбій, сурмач програв „зорю“ і восьма рота розійшлась по казармі спати. Голосної розмови та вигуків уже не було чути, тільки де-не-де у когось на ліжку вібравшись два до три чоловіка, переважно з новобранців одного села, розмовляли пошепки, згадуючи родинне життє, але й вони незабаром ущухли.

За годину в просторій кімнатї розляглось хропіння та сопіння звиш сто чоловіка. Не спав тільки один, і то був Михайло Сидорчук; у нього від часу до часу вилїтало з слабих грудий тяжке зітханнє, але він радів, коли згадував, що зараз йому вільно від-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 11:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000571478
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

датись власним почуттям та думкам, ніхто його тепер не позбавить тієї втіхи.

А з новим ранком починались для Сидорчука і старі іспити, образи та муки.

IV. Старому салдату — нова служба.

Так минуло пів року служби, легкої служби, коли дивитись з боку, але тяжкої, справді тяжкої для кожного новобранця незопсованого „культурою“, а для Сидорчука надто тяжкої. Не вийшов він на „словесности“, не здатний був до ґімнастики, а вже коло рушниці та на муштрі так і зовсім нікуди не гідний, і дістав він собі від товаришів, навіть від начальників-офіцерів прозвища: „Салдат, як із чогось куля“.

Отже одного майового дня, коли молоді салдати ходили в-друге присягати і від коли починали прозиватись уже „старыми солдатами“, прийшов у казарму ротний командир і покликав перед себе Сидорчука.

— А що, Сидорчук, — спитав ротний, коли той прийшов, — чи хочеш ще до дому?

Ротний командир довідав ся, що Сидорчук тужить за домом.

— Тепер, гляди, більш ніж коли небудь хочеш? Сінокоси десь почали ся, садки цьвітуть, у степу роскіш...

У Сидорчука затремтіли на очах сльози.

— Штож малчіш? Говорі, хочеш? — повторив командир.

— Нікак нєт, ваше високоблагородіє! — відказав Сидорчук, памятаючи наказ, що „справжньому салдату“ не личить хотіти до дому, що то вже не салдат, котрий марить про дім.

— „Нікак нєт?“ Отже бачу, що брешеш, по очах бачу!

— Так точно, ваше високоблагородіє!

— Що „так точно“? Що ти брешеш? Как же ти смєєш лгать офіцеру?

— Нікак нєт, ваше високоблагородіє! — повторяв Сидорчук мов папуґа.

— Ба-а-лван! Тільки й знаєш, що „так точно“ та „нікак нєт“! Хто такой салдат? — спитав командир суворо.

— Салдат єсть слуга государя та отечества...

— А ти будеш ще й поручика Гавкуненка! — перебив Сидорчука офіцер. — Тобі більше не місце в казармі, від сьогодня тебе переведено у нестроєві, у денщики до поручика Гавкуненка,

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 11:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000571478
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

а то з тебе й справді салдат, як із чогось куля, принаймні не смердіти-меш у казармі!

Останні салдати, що зібрались почути, про що буде річ держати ротний командир, зареготались.

Прикро було Сидорчукови чути отакі образливі речі та глузування від офіцера, але-ж мусів вислухати їх, навіть подякувати йому мов за добру ласку, але се останнє стало ся якось випадком: з заду його стояв старий дядько Кузьма Петрович і все торкав його під руку: „Дякуй, дякуй!“ — і Сидорчук мусів несамохіть вигукнути:

— Покорнійше благодарім, ваше високоблагородіє!

— Носи на здоровлє! — промовив командир і вийшов із казарми.

Другого дня Сидорчук вдав свою рушницю та муніцію фельдфебелеви, а сам забравши скринку та шинелю, перейшов до нової служби, у денщики. Але й там він довго ще відзначав ся розкиданістю та непамятливістю, і довго ще пригадувались йому жінчині сльози, старі батько-мати та синове белькотаннє: „Тату, не кидай нас!“ Але він уже тепер був не новобранець, а „старий салдат“.

Херсон. Май, 1901.

Generated on 2015-07-05 11:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000571478
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN